

Idea a ideje

Myšlenka „ideje“ resp. „idejí“ pochází historicky od Platóna, podle něhož vedle světa smyslově vnímatelného existuje ještě oddělený svět idejí, rozumí se idejí věčných, nehybných, neměnných jsoucen, „pravých jsoucen“. Chápeme-li každé filosofické „pojetí“ jako experiment, musíme hodnotit zejména i filosofův záměr a také to, nakolik svého záměru dosáhl a co v něm je obsaženo bez (výslovného) záměru (jako vedlejší, nechtěný produkt). A viděno z tohoto úhlu se zdá, že by bylo možno v oné oddělenosti světa idejí od světa naší běžné zkušenosti vidět postřehnutí čehosi velmi důležitého a po jistých úpravách (reinterpretaci) i dnes dobře použitelného. Patočka naznačil, že je třeba především revidovat takové pojetí, které ideu (ideje) chápe jako „jsoucno“ (jsoucna); to je míněno už v samém pojmenování změny či záměny „pozitivního platonismu“ za „platonismus negativní“. Znamená to vlastně naznačení programu chápat „pravá jsoucna“ jako „nejsoucna“, tedy ovšem „pravá nejsoucna“ (neboť jen nepravé nejsoucno lze mít za nic, za nicotné, za nicotu). Tím ovšem se samo pojetí oddělenosti či vydělenosti „sféry pravých jsoucen“ od světa jsoucen, tj. onen slavný Platónův termín a pojem chórismos musí dostat znovu do našeho myslitelského hledáčku, neboť se naprostou nutností stává nové pojetí ‚aktuálních‘ (tj. aktivních, činných) vztahů mezi oběma „světy“ či „říšemi“, „sférami“. Dalo by se dokonce říci, že po prvním Platónově kroku od Parmenidova *hen* k pluralitě idejí je třeba udělat jako další, druhý krok od jednosti „božského řemeslníka“ (demiurga) k pluralitě „subjektů“ jakožto všesvětově pracujících, tudíž „pravých jsoucen“. Ideje by tak bylo možno chápat jako adresně na určité subjekty zaměřené nepředmětné výzvy, na které by na jistém stupni vnímavosti vůči nim (tj. vůči oněm nepředmětným výzvám, tj. ideám) ony subjekty buď neodpovídaly vůbec nebo odpovídaly hůře nebo lépe, a tím by je v případě „pochopení“ (vnímání) svou uskutečňovanou, „realizovanou“ aktivitou (vlastně reaktivitou) uváděly do světa naší běžné zkušenosti, tedy do světa nesčíslných jiných takových uskutečnění jiných idejí, tj. skutečností, které povstávaly a nadále povstávají (a budou povstávat) jeho proměna či převádění „pravých ne- jsoucen“ ve jsoucí, tj. dějící se jsoucna (jednak pravá, ale zejména druhotně nepravá).

(Písek, 141005-1.)